

31. Și a privit Dumnezeu toate câte făcuse și iată erau bune foarte. Și a fost seară și a fost dimineață: ziua a șasea [...].”

(*Facerea*, 1, 1-3, B.O.R., 1968)

SUGESTII METODICE

Fragmentul poate fi utilizat: ca introducere pentru tema *Popoare și spații în antichitate, Moștenirea culturală a antichității* și la tema *Marile religii*. Competențele vizate pot fi: extragerea informației esențiale dintr-un mesaj; recunoașterea perspectivelor multiple asupra faptelor și proceselor istorice utilizând surse istorice diverse. Textul poate fi înmănat fiecărui elev integral sau împărțit grupelor constituite la nivelul clasei, funcție de etapele creației divine. Pot fi formulate următoarele activități:

1. Prezențați, pe baza textului, etapele creației.
2. Menționați un alt punct de vedere referitor la apariția vieții pe pământ și a omului.
3. Precizați importanța acestui text pentru cultura universală.

Nașterea civilizației umane

Cele mai vechi civilizații au apărut în nord-estul Africii și în Asia – regiuni care astăzi sunt denumite generic Orientul antic.

„[...] Orientul vechi [...]. Până către mijlocul secolului trecut, vaste întinderi de nisip arzător sau de platouri aproape pustii păstrau, îngropate, vestigiile materiale ale unor civilizații a căror amintire nu fusese păstrată de nicio literatură. În această sută de ani, progresele cercetării arheologice au fost hotărâtoare. [...] Cele mai prețioase vestigii scoase la lumina zilei [...] au fost monumentele cu inscripții și impresionantele serii de tăblițe de argilă acoperite cu texte cuneiforme [...] care oferă imaginea Orientului vechi [...].”

(Jean Deshayes, *Civilizațiile Orientului vechi*, vol. I, București, 1976, pp. 11-12)

SUGESTII METODICE

Fragmentul poate fi utilizat împreună cu cel din *Biblie* despre facearea lumii pentru a ilustra două puncte de vedere asupra apariției civilizației umane. Totodată, poate fi pus în lumină și rolul arheologiei în cunoașterea și înțelegerea trecutului.

Locuințele primilor oameni

La începuturile istoriei, omul a fost dependent total de mediul natural în care a trăit. Astfel, primele locuințe ale oamenilor au fost terasele înalte, peșterile sau unele amenajări din jurul lor.

„[...] Fără îndoială că necesitatea de a se proteja împotriva intemperiilor și a fiarelor impune omului să folosească în acest scop adăposturile sau ascunzișurile de sub stânci și peșteri [...].

Peșterile au fost destul de intens locuite, [...] unele au fost căutate doar în timpul sezonului de vânătoare. În unele cazuri, omul în Paleolitic era nevoit să părăsească peștera din cauza prăbușirii stâncilor și a inundațiilor. S-au făcut unele descoperiri care dovedesc că oamenii paleolitici amenajau intrarea peșterilor și, uneori, chiar interiorul lor. [...] La intrarea unei peșteri din Franța (La Font Robert) s-a dat peste un postament făcut din pietre pe o suprafață de 14 mp. La intrarea peșterii se aprindea și se întreținea focul¹, ceea ce explică depunerile de cenușă și de cărbuni descoperite aici [...].

[...] La începutul epocii neolitice, așezările nu erau în general fortificate de mâna omului. Totuși, cea mai veche așezare neolitică [...] de la Jerihon din Palestina era înconjurată de un șanț săpat în stâncă, adânc de 2,50 metri și larg de 8 metri. [...] Pe măsură ce viața social-economică a triburilor neolitice se dezvoltă și a apărut nevoia apărării așezărilor comunităților respective, oamenii au început să-și sape șanțuri de apărare și să ridice valuri de pământ și în cazuri mai rare, de piatră. [...] Pe teritoriul României au fost descoperite așezări neolitice cu șanțuri și uneori cu valuri de pământ la Cucuteni și Hăbășești în Moldova, la Sălcuța în Oltenia, la Teiu [...] și Vidra în Muntenia [...]. Tipurile de locuințe sunt felurite. Frecvent a fost tipul de bordei sau de semibordei în perioada mai timpurie a Neoliticului. S-a răspândit apoi tipul de colibă, construit la suprafața solului, de formă rotundă, ovală sau cu patru laturi. Tipul cel mai evoluat este acel de casă cu o încăpere, două sau mai multe încăperi [...]. Acoperișul avea o pantă sau două pante. În regiunile cu climă caldă s-a folosit și acoperișul în terasă [...].”

(D. Berciu, *La izvoarele istoriei*, București, 1967, p. 83 și pp. 162-163)

SUGESTII METODICE

Textul poate fi util pentru ilustrarea evoluției umanității și progresele din preistorie.

Competențele specifice ce pot fi formate prin utilizarea acestui text sunt: investigarea unui fapt istoric, evidențierea relației cauză – efect, într-o succesiune de evenimente sau procese istorice. Elevilor li se poate cere să prezinte evoluția locuințelor în preistorie identificând structura și tipurile de locuințe, să localizeze pe hartă așezările cu locuințe neolitice; să menționeze două informații între care există o relație de cauzalitate astfel încât să se evidențieze ce a determinat schimbările la nivelul așezărilor umane.

¹ Utilizarea focului a constituit o revoluție pentru omul din preistorie.

CUPRINS

SURSELE ISTORICE ȘI LECȚIA DE ISTORIE	7
ANTICHITATEA	15
<i>Biblia</i> despre facerea lumii	15
Nașterea civilizației umane.	17
Locuințele primilor oameni	17
Aspecte ale artei preistorice	19
Condițiile naturale ale Mesopotamiei	20
Descrierea cetății Babilon	21
Legenda lui Ghilgameș	22
Din <i>Codul lui Hammurabi</i>	23
Tactica de luptă a asirienilor	27
Babilonul este cucerit de către perși	28
Prezentarea Egiptului și a Nilului.	29
Hrana vechilor egipteni	32
Navigația la egipteni.	32
Rolul faraonului	33
Construirea piramidelor	34
Scribii	36
Mumifierea	36
Tratatul dintre Ramses al II-lea și regele hitiților (c. 1284 î.Hr.)	37
Cartea morților	39
Alfabetul fenician	41
Întemeierea Cartaginei.	41
Începutul domniei lui Darius	43
Organizarea statului persan.	45
Palatul de la Persepolis	47
Din activitatea regelui Solomon.	48
Construcția templului din Ierusalim de către regele Solomon.	50
Norme de drept în cadrul <i>Talmudului</i>	50
Cântare și urare la cununia regelui	54
Din învățătura morală brahmanică	55
Cele patru adevăruri budiste	57
Confucius, <i>Analectele</i>	58
Răscoala „turbanelor galbene”	60
Răscoala „Sprâncenelor Roșii”	61
Despre sciți.	62
Cei dintâi greci	63
Insula Creta	64

Viața în Creta, stăpânită de regele Minos.	65
Palatul de la Knossos.	66
Migrația vechilor greci	67
Supremația Micenei	67
Familia în Grecia arhaică.	68
Originea zeilor la vechii greci.	70
Constituția Spartei, atribuită lui Licurg.	72
Criptiile	74
Condiția de hilot	75
Răscoalele hiloților	75
Platon despre întemeierea unei cetăți.	76
Aristotel despre organizarea cetății	77
Marea colonizare grecească	78
Colonizarea Siciliei de către greci	80
Aristotel despre meșteșugari	81
Sclavia în Grecia antică	83
Reformele lui Solon.	83
Reformele lui Clistene.	84
Aristotel despre constituția Atenei	85
Xenofon cu privire la democrația ateniană.	88
Bătălia de la Maraton (490 î.Hr.)	89
Lupta de la Termopile (480 î.Hr.)	91
Discursul lui Pericle cu privire la democrația ateniană.	94
Cauzele războiului peloponesiac	95
Insula Lesbos se revoltă împotriva dominației ateniene	96
Conflictul din Corcyra și Corint	97
Ciuma de la Atena (430 î.Hr.)	98
Hegemonia Tebei	99
Criza din lumea greacă (secolul al IV-lea î.Hr.)	100
Alexandru Macedon începe campania împotriva perșilor	101
Celții.	104
Viața socială în Galia.	105
Reforma lui Servius Tullius la Roma.	105
Atribuțiile și importanța Senatului roman	108
Instaurarea Republicii Romane	109
Plebea la Roma	110
Legile lui Caius și Tiberius Gracchus.	111
Victoria lui Hannibal la Cannae	114
Răscoala din Sicilia	115
„Războaiele lui Catilina”: părerile lui Sallustius în ceea ce privește declinul Republicii Romane	116
Suetonius face portretul lui Caius Iulius Caesar	119

Caesar modifică calendarul	121
Asasinarea lui Caesar	121
Inscripția de la Ancira	123
Înfrângerea lui Varrus în Germania	124
Incendiul de la Roma (64 d.Hr.)	125
Cicero despre instituția statului	127
Criza din anul 69 d.Hr.	128
Viața socială a triburilor germanice, descrisă de către Tacitus.	130
Tacitus, <i>Germania</i>	132
Activitatea împăratului Traian	134
Cu privire la administrația unei provincii romane	135
Originea creștinismului.	136
Edictul de la Milano (Mediolanum) (313)	138
Eusebiu despre politica lui Constantin cel Mare	139
Goții invadează Imperiul Roman	140
Răscoala vizigoților din Peninsula Balcanică (377-378).	144
Ammianus Marcellinus descrie pe huni.	146
Așezarea francilor și alamanilor pe teritoriul Galiei.	147
Adorarea împăratului în perioada târzie a Imperiului Roman	148
Împărțirea Imperiului Roman (395)	149
Fa-Hsien: O perspectivă a unui chinez asupra Indiei lui Gupta	150
Sidonius Appolinaris: Decăderea Romei și scurtă apreciere legată de noua orânduire	153
LUMEA MEDIEVALĂ	159
Leon I, omul care a pus bazele papalității medievale.	159
Roma în secolul al VI-lea.	160
Principiile Islamului	162
Regula Sf. Benedict	164
Povestea vasului de la Soissons	166
Întâlnirea dintre Papa Leon al III-lea și conducătorul hunilor, Attila	167
O scrisoare a lui Theoderic cel Mare	168
Descrierea orașului Dijon (c. 584).	169
Dagobert acordă călugărilor de la Saint-Denis privilegiul de a ține anual un târg (30 iulie 631)	170
Cu privire la Carol cel Mare, regele francilor	172
Iconoclasm și ortodoxie: Cel de-Al Doilea Conciliu de la Nicea (787)	174
Scrisoarea lui Carol cel Mare către Papă (795)	175
Încoronarea lui Carol cel Mare ca împărat roman	177
Scrisoarea lui Alcuin către Carol cel Mare	178
Jean Lelong, <i>Cronica Mănăstirii Saint-Berlin</i>	179
Grigore al VII-lea, <i>Dictus Papae</i>	179

Inocențiu al III-lea despre puterea papilor în lume.	181
Din viața împăratului bizantin Alexie Comnenul	182
Jurământul vasalic la franci (secolul al VII-lea)	183
Scrisoarea episcopului de Chartres către ducele Aquitaniei despre legăturile de vasalitate (c. 1020)	184
<i>Domesday Book</i> cu privire la domeniul feudal	185
Discursul Papei Urban al II-lea în conciliul de la Clermont (1095)	185
Începutul cruciadelor: „Este voia lui Dumnezeu!”	188
Alfons al VII-lea, regele Castiliei, confirmă privilegiile orașului Toledo (16 noiembrie 1118).	190
Letopisețul Novgorodului privind frământările social-politice din oraș (secolul al XIII-lea).	193
Apelul papei Inocențiu al III-lea pentru organizarea cruciadei contra albigenzilor (10 martie 1208)	194
Din <i>Magna Charta Libertatum</i> (1215)	195
Un contract comercial în Evul Mediu (1234)	198
Statutele țesătorilor din Paris (1268)	198
Codul de legi al lui Kublai Han.	200
William de Rubruck, <i>Călătorie pe pământul mongolilor</i>	201
Înțelegerea dintre Londra și Liga Hanseatică (1282)	204
Pactul dintre cantoanele elvețiene (1291).	205
Profesorul de drept Odofreus descrie metoda sa de predare	207
<i>Cronica nouă</i> a lui Giovanni Villani despre orașul Florența	208
Cronica Universității din Praga.	210
Răscoala orașenilor din Paris, condusă de Étienne Marcel (1356-1358)	212
Sprijinirea țăranilor răsculați, conduși de Wat Tyler, de către orașenii din Londra (1381).	216
Scrisoarea lui Manuel Chrysoloras către împăratul bizantin	218
Ioan VIII Paleologul cu privire la Roma (1415)	218
Lupta de la Azincourt (1415)	219
Raportul unui ambasador venețian privind puterea și avuția statelor Europei în 1423	220
Dogele Tommaso Mocenigo despre activitatea Veneției spre sfârșitul magistaturii sale	222
Ambasadorii Veneției trimiteau rapoarte detaliate în secolul al XVI-lea	225
Excomunicarea lui John Wycliffe	225
Marsilio Ficino despre sufletul omului (1474)	226
Cucerirea Constantinopolului de către otomani (1453)	228
BIBLIOGRAFIE	233